

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยชิ้นนี้เป็นผลิตผลจากการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาคำอธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านในทางความคิดเรื่องสิทธิของสังคมไทย โดยมีแกนเรื่องอยู่ตรงลักษณะที่โดดเด่นของสังคมตะวันออกเป็นบรรทัดฐาน และเนื่องจากสังคมไทยมีรากฐานของระบบความคิดทางการเมืองที่รับมาจากอินเดียและจีนในยุคสมัยที่ต่างกัน การปรับใช้ให้เข้ากับสังคมของตนจึงค่อยๆ ก่อรูปขึ้นเป็นวัฒนธรรมเฉพาะจึงเกิดขึ้นตามมา และเมื่ออิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกได้แผ่เข้ามายังสังคมไทยในศตวรรษที่ 18 การปรับตัวที่วุ่นวายจึงมีคำอธิบายอยู่บนตรรกะที่แตกต่างกันไปด้วย

จากสมมติฐานดังกล่าว รายงานชิ้นนี้จึงเริ่มต้นด้วยการศึกษาถึงภูมิหลังที่มาของความคิดที่มาจากกระแสอินเดียและจีน โดยยึดเอาเฉพาะความคิดของศาสนาพราหมณ์ พุทธ และขงจื้อมาศึกษา ในฐานะที่เป็นความคิดที่อยู่ในกระแสหลักของสังคมไทยตามลำดับ การศึกษาในรายงานไม่ได้ลงลึกในเชิงปรัชญา หากแต่ให้ความสำคัญกับกระบวนการทางประวัติศาสตร์อันเป็นแรงผลักดันที่ก่อให้เกิดความคิดเหล่านี้ และเมื่อความคิดเหล่านี้ตกมาถึงสังคมไทย ภาพที่เห็นอันเกี่ยวกับสิทธิทั้งในทางนามธรรมและรูปธรรมจึงมีฐานทางวัฒนธรรมเฉพาะตนไปด้วย

จากนั้น รายงานชิ้นนี้จึงได้ศึกษาต่อไปถึงคำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของสังคมไทยบนฐานคิดที่ต่างกับกับของสังคมตะวันตกเมื่ออิทธิพลตะวันตกได้แผ่เข้ามายังสังคมไทย และสังคมไทยได้ค่อยๆ รับมาใช้ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาในรายงานจึงพยายามชี้ให้เห็นถึงตรรกะการอธิบายเกี่ยวกับเรื่องสิทธิที่แตกต่างกันระหว่างไทย (ซึ่งมีฐานคิดจากกระแสอินเดียและจีนรองรับ) กับตะวันตก (ซึ่งมีฐานคิดเฉพาะตนและสังคมไทยรับเข้ามาใช้) ทั้งนี้ยังได้เชื่อมโยงกับประเด็นอื่นๆ ที่อาจจะไม่เกี่ยวกับสิทธิโดยตรง (เช่น ประเด็นเรื่องวิทยาศาสตร์) อีกด้วย ผลก็คือ ทำให้เกิดความเข้าใจถึงรากฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และเข้าใจถึงรากฐานวัฒนธรรมไทยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของความคิดตะวันออกหรือที่การศึกษาในที่นี้เรียกว่า “เอเชียวิถี” (Asian Way) อันเป็นคำเรียกที่เกิดขึ้นตามกระแสปัจจุบัน

จากการที่พบถึงความแตกต่างดังกล่าว จึงไม่แปลกที่ว่า เมื่อสังคมไทยเกิดการปฏิวัติในปี พ.ศ.2475 ไปแล้ว ผลของการแสดงออกทางด้านสิทธิจึงไม่อาจสลัดตนหลุดไปจากรากฐานวัฒนธรรมเดิมของตนไปได้ ถึงแม้จะได้รับเอาความคิดตะวันตกมาใช้อย่างแทบจะเต็มที่แล้วก็ตาม รากฐานความคิดที่ยังคงรองรับอยู่ในรายงานการศึกษาเรียกว่า “สิทธิตามประเพณีไทย” อันเป็นสิทธิที่สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงอิทธิพลการคงอยู่ของขนบจารีตเดิมและสถาบันทางการเมืองเดิม โดยทั้งขนบจารีตและสถาบันทางการเมืองเดิมที่ว่านี้ได้แสดงบทบาทของตนเกี่ยวกับสิทธิผ่านปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “สังคมฐานันดร” อีกชั้นหนึ่ง เหตุฉะนั้น บทสรุป

ของงานศึกษาชิ้นนี้จึงนอกจากจะได้ประมวลภาพรากฐานวัฒนธรรมไทยแล้ว ยังได้เชื่อมโยงการประมวลนั้นไปถึงแนวโน้มอันพึงประสงค์เกี่ยวกับสิทธิในสังคมไทยปัจจุบันอีกด้วย นั่นคือ การเชื่อมโยงไปถึงสิทธิชุมชนที่ซึ่งในเวลานี้ได้เผชิญกับประเด็นท้าทายต่างๆ อย่างมากมายจากการใช้ฐานคิดตะวันตกมาอธิบาย บทสรุปของงานศึกษาชิ้นนี้จึงตั้งใจเรียกความคิดที่มีพัฒนาการและลักษณะเฉพาะนี้ว่า “สิทธิมนุษยชนสยาม”

Abstract

This research report is the result of an inquiry into certain conceptual developments of 'rights' in Thai society. This research has as its hypothetical basis the unique tradition of eastern culture. Indian, and much later on, Chinese, political traditions and concepts were adopted, localized and blended, and a unique traditional Thai political culture gradually emerged. However, the increasingly presence and threat of the much more powerful western culture during the 19th century imposed upon Thai society yet a radical change in its political culture, based now on a totally different philosophical basis.

Based on such hypothesis, the report first discusses the historical context in which Indian and Chinese intellectual traditions emerged and evolved, in particular, Brahmanism, Buddhism and Confucianism, which became the 3 most influential sources of the mainstream Thai political tradition and concept. When these traditions were introduced into and adopted by Thai society as intellectual bases of its own political culture, a unique concept of 'rights,' among others, was formed.

This is followed by the discussion on the totally different philosophical bases between the traditional Thai concept of rights influenced by Indian and Chinese intellectual traditions and that of the west which was introduced and forced upon Thai society. Aspects of divergence other than rights between the Thai culture and that of the west, such as 'science,' are also discussed. The traditional Thai culture obviously belongs to the eastern culture, the Asian Way.

Because of such radical divergence, it is not surprising, therefore, to find that even after the 1932 revolution and having been exposed to western culture for quite sometime, the exertion of rights in Thai society has never been able to free itself from the traditional Thai concept of rights. This persistence of the traditional concept of rights reveals the much stronger presence of old Thai traditions and the traditional Thai political institutions, in particular the remnants of the highly stratified social structure of the Sakdina system. Based on its foregoing analysis of traditional Thai culture, the conclusion part of this report attempts a suggestion on the desirable solution to the problem of rights which has long been overshadowed by western discourse. The most obvious and critical case in point here is the debate on community rights. Such proposed solution is called in this research, the Siamese Human Rights.